

Формування усної переконуючої комунікації у студентів-аграріїв

Т. І. Марцінко, асистент

Вінницький державний аграрний університет

У статті порушується питання відродження і розвитку мистецтва усної переконуючої комунікації у студентів аграрного закладу в умовах реформованої освіти

Відомо, що у процесі соціалізації люди мають можливість взаємодіяти між собою за допомогою засвоєних соціальних ролей. Найбільш інтенсивно цей процес взаємодії здійснюється у дитинстві та юнацькому віці. Тобто саме у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах засвоюються базові ціннісні орієнтації.

Система вищої освіти є однією з основних форм соціалізації особистості, яка забезпечує наукову, загальнокультурну і практичну підготовку фахівців, які у подальшому визначатимуть темпи і рівень науково-технічного та соціального прогресу України, сприятимуть утвердженню гуманістичних ідеалів.

Нині в умовах розбудови державності, національного відродження, гуманізації та гуманітаризації реформованої освіти зростає роль творчої особистості. Саме така особистість прагне до органічної соціалізації в складних соціально-економічних умовах, до реалізації своїх потенцій на благо суспільства.

Серед проблем реформованої освіти чільне місце належить проблемі формування висококваліфікованих кадрів. Від фахівців нового часу залежить успіх у бізнесі, у виробництві, в банківській сфері – одним словом всюди, де розв'язання проблем залежить від чіткості, обґрунтованості конкретних рішень.

Свідоме життя людини можна розглядати як послідовність і сукупність промов, якісного чи неякісного мовлення, від чого залежить її доля, а також доля людей, отже, і всього суспільства. Тому значно зростає вагомість

розвитку риторики, яку на Заході називають теорією і практикою комунікації (США), теорією мовного існування людини (Японія), неориторикою (Бельгія) тощо, а високоцивілізовані держави вкладають значні кошти в її розвиток з метою формування національного інтелекту як найціннішого ресурсу суспільства (3).

Наша спільнота також повинна створити умови для росту духовної, творчої особистості, яка відповідатиме за мовлене нею слово. На шляху до творення демократичного суспільства нам, українцям, які з діда-прадіда працювали біля землі і з неї черпали глибину красномовства, необхідно відродити багатий духовний світ наших предків. Тому для відродження риторичних традицій та побудови нової науки переконуючої комунікації саме студенти-аграрії – нащадки славних хліборобів – повинні осмислити той невмирущий скарб, який отримали у спадок.

Згідно з вимогами чинної програми з української мови для аграрних закладів освіти III–IV рівнів акредитації кінцевою метою навчання української мови студентів усіх спеціальностей є набуття ними умінь та практичних навичок побудови досконалого тексту переважно в межах наукового та офіційно-ділового стилів. Формування необхідних умінь та навичок, зокрема у діловому стилі, неможливе без оволодіння майбутніми аграріями, поряд з іншими видами мовленнєвої діяльності, усним діловим спілкуванням, що вивчається у розділі “Елементи ораторського мистецтва”.

Наші спостереження (на прикладі Вінницького державного аграрного університету) за абітурієнтами вказують на недостатню серйозну підготовку у сфері усно-мовної комунікації – у спілкуванні часто інтровертні, відчують дискомфорт, коли необхідно аргументовано висловити власну думку. Більшість з них стають згодом студентами I курсу, які на заняттях з української мови та інших дисциплін гуманітарного циклу, як правило, уникають публічних виступів, не завжди вірять у свої ораторські вміння, мають недостатню ораторську практику. Зокрема, лише 15 % студентів

І курсу виявили виразну тенденцію до середнього рівня володіння усномовною комунікацією, виходячи з таких основних показників:

- культура мислення (логічна культура);
- культура мовлення (лінгвістична культура);
- техніка мовлення;
- культура спілкування з аудиторією (психолого-педагогічна культура).

Визнаємо, що за даної ситуації позитивним є те, що окремі студенти прагнуть до демократичного ведення дискусій, але для проведення їх на високому рівні не вистачає тієї ж елементарної мовленнєвої практики. Захищаючи реферати на заняттях з української мови, історії, культури, студенти тяжіють до стереотипних “папірцевих ” ораторів, мають слабо розвинені навички та уміння спонтанного імпровізаційного публічного монологічного мовлення.

На наш погляд, формування риторичної культури особистості студента вищого навчального закладу нерозривно пов’язане з мовленнєвою культурою викладача. Як свідчать дослідження доктора технічних наук А. Я. Савельєва, які проводились у 90-і роки ХХ ст., динаміка оцінок професійного та культурного рівня викладачів ВНЗ (за 5-бальною системою) мала такі параметри: рівень професіоналізму й компетентності – 3,8; інтелігентності, загальної культури – 3,6 (3). На жаль, ці дані залишаються актуальними і нині для багатьох ВНЗ Вінниччини.

Аналіз спостережень, проведених нами у Вінницькому державному аграрному університеті, за ораторською культурою педагогічних кадрів свідчить, що викладач здебільшого піклується про оновлення знань, а не підвищення майстерності переконуючої комунікації. Результати опитування викладачів дозволяють говорити, що це педагогічне перевантаження, брак часу стають на заваді у роботі над своїм мовленням.

Очевидно, що українська мова у аграрному закладі є курсом практичного напрямку, тому на заняттях передбачена робота, скерована на

підвищення культури усного мовлення студентів. Для досягнення цієї мети проводяться монологічні усні перекази та діалоги, виступи перед аудиторією з повідомленням чи доповіддю. Проте, як згадувалося раніше, зустрічаються помилки, над якими потрібно багато працювати.

Як бачимо, курсу ораторського мистецтва, риторики програма аграрного закладу поки що не має. Звичайно, до певної міри ці прогалини заповнюються висококваліфікованими викладацькими силами кафедр гуманітарного спрямування: мови, історії (у курсах культури, історії, релігієзнавства, етики і естетики, педагогіки, психології), якісним проведенням виховних заходів із включенням студентів у активний процес збереження духовності нації.

У цілому можна зробити висновок про те, що невикористаних резервів у формуванні риторичної особистості у аграрному ВНЗ є чимало, а окремі аспекти цієї проблеми потребують подальшого вивчення. Задля швидшого вирішення питань, які порушувалися нами у статті, необхідно пам'ятати, що “мета сучасної інтелігентної людини – осмислити багатющу риторичну спадщину цивілізованого людства й свого народу на новому етапі розвитку суспільства, а також стосовно власних можливостей, конкретної ситуації спілкування; виробити оригінальний ораторський стиль, розширити духовно-інтелектуальні обрії у широкому контексті світової й національної культури”(3).

Література

1. Польш Л. Сопер. Основы искусства речи. – Ростов н/Д: Феникс, 2002. – 448 с.
2. Програма.....
3. Сагач Г. М. Риторика: Навч. посібник для студентів серед. і вищ. навч. закладів. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: Видавничий Дім “Ін Юре”, 2000. – 568.
4. Смелзер Н. Социология: пер. англ.– М.: Феникс, 1994. – 688с.

5. Україна ХХІ століття. Державна національна програма “Освіта”. К., 1992. – С. 16; Щербакова О.А. Проблема формування національної еліти України крізь призму преси 90-х років. – К., 1999.